1.5.4. Kriisiülesande täitmise hüvitamine, vastutus ja järelevalve

Ühekordse kriisiülesande täitmisega võib tekkida kulu, mille ülesande täitja katta jätmine ei oleks õiglane. Seetõttu hüvitatakse ühekordse kriisiülesande täitmise otsene kulu õiglases ulatuses (§ 162 lg 1).

Otsene kulu tekib vahetult kriisiülesande täitmise tõttu. Näiteks võib hotellile anda ühekordse kriisiülesande toitlustada kaitseväelasi või evakueerituid. Toiduainete soetamise ja toidu valmistamisega kaasneb hotellile täiendav kulu. Kui seda kulu ei hüvitataks, peaks ettevõtja kandma kulu, mis on tekkinud avalikes huvides täidetud kriisiülesande tõttu.

Seadus ei näe siiski ette igasuguse otsese kulu automaatset hüvitamist ning hüvitise saamiseks tuleb esitada taotlus (§ 162 lg 2). Hüvitise suurus peab olema õiglane ning selle määramisel hinnatakse juhtumi asjaolusid ja kulu põhjendatust. Hüvitist ei maksta, kui seda on võimalik saada mujalt. Samuti ei maksta hüvitist lahingutegevuses tekkinud kahju eest.

Üldjuhul maksab õiglase hüvitise riik, sest kriisiülesandeid ning asjade sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise korraldusi annavad täidesaatva riigivõimu asutused. Vabariigi Valitsus võib määrusega täpsustada, milline valitsusasutus konkreetset hüvitist maksab.

Kui ühekordse kriisiülesande annab kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus, maksab õiglase hüvitise kohalik omavalitsus. Seega kannab hüvitise maksmise kohustust see avaliku võimu kandja, kes ühekordse kriisiülesande andis.

Riik hüvitab ka osa kohaliku omavalitsuse kriisiülesannete täitmisega seotud kuludest. See hõlmab riiklike ülesannete täitmist (§ 14 lg 1), tavapärasest oluliselt suurema mahu või kuluga ülesannete täitmist ning teenuste osutamist inimestele, kes ei ole selle kohaliku omavalitsuse elanikud (§ 14 lg 3).

Kriisiülesanne tuleb täita määratud tingimustel ja ettenähtud ulatuses. Kriisiülesande täitmata jätmise, selle osalise täitmise või nõuetele mittevastava täitmise eest võib füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga. Juriidilise isiku puhul on maksimaalne rahatrahv 400 000 eurot (§ 178).

Püsiva kriisiülesande täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet seaduses määratud pädev valitsusasutus. Kui seaduses ei ole järelevalve tegijat määratud, võib Vabariigi Valitsus järelevalve tegija määrata (§ 165). See tagab, et püsiva kriisiülesande täitmise üle on võimalik teha riiklikku järelevalvet ka juhul, kui pädev asutus ei ole seaduses sõnaselgelt nimetatud.

Kui ühekordse kriisiülesande täitjaks on avaliku halduse kandja, nt kohaliku omavalitsuse üksus, teeb ülesande täitmise üle haldusjärelevalvet üldjuhul ülesande andnud haldusorgan või tema volitatud haldusorgan (§ 172 lg 1).
Vajaduse korral võib ülesande andnud haldusorgan järelevalve tegemise delegeerida teisele

haldusorganile. See võib olla vajalik juhul, kui ühekordne kriisiülesanne puudutab valdkonda, milles ülesande andjal puudub erialane pädevus või vajalikud teadmised. Kuna kriisiolukorra lahendamiseks või selle toetamiseks võidakse anda ülesandeid väga erinevates valdkondades, on otstarbekas, et järelevalvet teeb haldusorgan, kellel on vastava valdkonna pädevus ja piisav asjatundlikkus, et hinnata, kas ülesannet täidetakse nõuetekohaselt.

See võimaldab tagada, et järelevalvet teeb sisuliselt kõige pädevam asutus, sõltumata sellest, milline haldusorgan ühekordse kriisiülesande andis.

KOV-i püsiva kriisiülesande täitmise üle teevad riiklikku järelevalvet Päästeamet, Sotsiaalkindlustusamet ning Haridus- ja Teadusministeerium vastavalt vastutusvaldkonnale (§ 172).

Viimati uuendatud 24.09.2026